

חולין כא

משה שווערד

1. שו"ע אורח חיים - סימן קב - שלא להפסיק כנגד המתפלל:

(א) אסור לישב בתוך ד' אמות של מתפלל: בין מלפניו בין מן הצדדין (בין מלאחריו), (תוס' ומרדכי ואשרי פ' אין עומדין) צריך להרחיק ד' אמות; ואם עוסק בדברים שהם מתקוני התפלות, ואפילו בפרק איזהו מקומן, אינו צריך להרחיק; ויש מתיר בעוסק בתורה, אע"פ שאינו מתקוני התפלות; ויש מי שאומר דה"מ מן הצד, אבל כנגדו אפילו כמלא עיניו אסור, אפילו עוסק בק"ש:

2. ט"ז אורח חיים סימן קב

(א) אסור לישב כו'. - בטור יליף לה מקרא דחנה אני האשה הנצבת עמכה דמשמע שהיה עומד כמותה כיון שהיה בתוך ד"א שלה. וקשה הא עלי חשבה לשכורה ולא מתפללת אלא מחמת שגעון השכרות היא מנענעת בשפתיה וכן פ' רש"י בשמואל ויחשבה עלי לשכורה שלא היו רגילים להתפלל בלחש וי"ל דחשב עלי שהיא מתפללת בלחש מחמת שהיא שכורה ועוד נראה דאע"פ שעלי לא ידע מתפלתה מ"מ היא לא עמדה שם להתפלל בתוך ד"א שלו אלא כיון שראתה אותו עומד כמותה וה"ק אני האשה שהתפללתי בתוך ד"א שלך הוא מחמת שהייתי נצבת עמך ואתה עמדת כמותי והתוס' מפרשים שיליף לה מה"א של עמכה להורות שאני הייתי באמה ה' ממש ע"כ נצבתי להתפלל אע"פ שאתה יושב ולפ"ז היה עלי יושב באמת:

3. שו"ע אורח חיים - סימן קב - שלא להפסיק כנגד המתפלל:

(ב) יש מי שאומר שאם היושב בצד המתפלל חלוש, מותר:

4. ט"ז אורח חיים סימן קב

(ד) בצד המתפלל כו'. - הוראה זו הביאה ב"י שכתבה בא"ח בשם בעל התמיד וכתב א"ח ע"ז ודבריו דברי תימה וצ"ע עכ"ל. וכתב ב"י ול"נ דאין כאן תימה דחולשתו מוכיח עליו שמפני כך ישב עכ"ל ולענ"ד יש תימה למה אין כאן תימה דמאי אהני חולשתו שישב דוקא תוך ד"א ולא יזוז עוד לאמה א' ותו דנ"ל להוכיח דלא מהני חולשה לזה דהא זקן וחולה דמיין להדדי בכל מקום כדאיתא בסימן קי"ג ס"ה לענין מודים וכן לענין עקירה מהשלחן והניחו שם זקן או חולה כדאי' בפ' ע"פ וא"כ ע"כ עלי דזקן מופלג היה באותו פרק כמשמעות הפסוקים וכמו דאיתא פ"ק דחולין דף כ"א גבי עלי דאמר שם זקנה שאני ולמה היה צריך לעמוד תוך ד"א של חנה ע"כ נלע"ד דצ"ע להקל בהוראה זאת:

5. שערי תשובה סימן קב

[ד] חלוש - עבה"ט, ואחרונים השיגו על ראיית הט"ז מחולין דהתם בשעת מעשה היה ומעשה דשמואל הי' קודם שלא הי' זקן כ"כ ע"ש:

6. ביאור הגר"א אורח חיים סימן קב

יש מי כו'. עט"ז ודבריו תמוהים דהא מ' שנה קודם לכן הוה:

7. ספר ים של שלמה - חולין פרק א אות מד

[מד] דין נשברה מפרקת ורוב בשר עמה הויה נבלה, אפי' מפרקת וכן קרעה כדג, וכן עשאה גיסתרא, וכן ניטל ירך וחלל שלה ניכר, כשרבוצה נראית חסרה: אמר זעירא נשברה מפרקת ורוב בשר עמה נבלה (כ' ע"ב), פ' אפילו מפרקסת, ור"י אמר שמואל מטמאה באוהל המת לגבי אדם, וא"ת מעשה דעלי, מפרקת בלא רוב בשר הוה ונקרא מת (כ"א ע"א), זקנה שאני, כדכתיב (ש"א ד', י"ח) כי זקן האיש וכבד מאוד, וא"כ זקן מטמא באהל בשבירת מפרקת בלא רוב בשר, אפילו מפרקס, ומ"מ גבי בהמה אין חילוק בין ילדה לזקנה, ואמר ר"ש בר נחמני אמר ר"י קרעו כדג מטמא באוהל, אמר ר"ש בר יצחק ומגבו, וה"ה דכה"ג גבי בהמה נבלה, וכ"כ הרמב"ם (ה"ש פ"ג הי"ט), ואמר שמואל עשאה גיסתר' נבלה, פירש"י, גיסתרא, שחתכה לרחבה, או בצואר כולה, או בשדרה עד חללה, והרמב"ם (ה' אה"ט פ"ב ה"א) כתב סתמא חלקו לשנים וכה"ג לגבי אדם מטמא באוהל, וכ"כ הרמב"ן, וא"ר ניטל ירך וחלל שלה ניכר נבלה, והיכי דמי חלל שלה ניכר, אמר רבא כל שרבוצה ונראה חסרה, והיינו שלא נשאר בשר העליון והעור עד חצי העצם, עד חצי הירך או שלישיתו, להיות חופה את המכה, שאם נשאר טריפה הוא דהוי ולא נבלה, ולענין טומאת אוהל גבי אדם לא הזכירו הרמב"ם, ואפשר דלא שייכא גבי אדם, שהרי התלמוד נותן בה סימן בהמות כל שרבוצה ונראית חסרה, עוד איתא בסוגיא (כ"א ע"א), תנן התם במסכת טהרות, גבי בהמה וזיה שהותזו ראשיהן, אע"פ שמפרקסין טמאין, כזנב הלטאה מפרקס, אע"פ שאין זה חיות, ופליגי בה אמוראי, ר"ל אמר הותזו ממש כרבנן כהבדלת [עולת] עוף דבעי שני סימנים, ור' אסי אמר כהבדלת [עולת] עוף אליבא דר"א, דבעי דוקא רוב שנים ולא יותר, ה"נ לענין טומאה, ואיירי בנחתכה המפרקת בלא רוב בשר עמה, דהוי נבלה אפי' ברוב ב' סימנים לרב אסי, וכן מסתבר, אבל שחיטת סימנים בלא מפרקת, אפי' שחט כל ב' סימנים

בבהמה טמאה, או נחרו בבהמה טהורה, ועדיין מפרכסת, אינה מטמאה משם נבלה, אלא מטמאה טומאת אוכלין, כדאיתא בהעור והרוטב (ק"ז ע"ב), וכ"פ הרמב"ם (שם)

8. רמב"ם הלכות טומאת מת פרק א הלכה טו

המת אינו מטמא עד שתצא נפשו אפילו מגוייד או גוסס, אפילו נשחטו בו שני הסימנים אינו מטמא עד שתצא נפשו שנאמר בנפש האדם אשר ימות, נשברה מפרקתו ורוב בשרה עמה, או שנקרע כדג מגבו או שהותו ראשו או שנחלק לשני חלקים בבטנו הרי זה מטמא אע"פ שעדיין הוא מרפרף באחד מאיבריו.

9. כסף משנה הלכות טומאת מת פרק א הלכה טו

[טו] המת אינו מטמא עד שתצא נפשו אפילו מגוייד או גוסס. משנה פרק קמא דאהלות (משנה ו'). ומ"ש אפילו נשחטו בו ב' הסימנים כו' בפרק מי שאחזו (דף ע' ע"ב) אמר שמואל שחט בו שנים [או רוב שנים] ורמז ואמר כתבו גט לאשתי הרי אלו יכתבו ויתנו אלמא חי הוא ובפרק העור והרוטב (דף קכ"א ע"ב) גבי בהמה שחט בה שנים או רוב שנים [ומפרכסת] מטמאה טומאת אוכלין אבל לא טומאת נבילה אבר ובשר הפורשים כפורש מן החי ובפ"ב דחולין (דף ל') תניא שחט בה שנים או רוב שנים ועדיין היא מפרכסת הרי היא כחיה לכל דבריה. אך קשה דבפ"ק דאהלות (משנה שם) תנן הותו ראשיהם אע"פ שמפרכסים טמאים וקאמר עלה בספ"ק דחולין (דף כ"ח) מאי הותו ר"ל אמר הותו ממש ר' אסי אמר [רבי מני] כהבדלת עולת העוף וכו' לר' אלעזר בר"ש ומשמע התם דאפילו מ"ד הותו ממש היינו שחיתת שני הסימנים וצ"ל שרבינו מפרש דהותו ממש היינו שנחתך כל הצואר משום שנשברה מפרקתו ורוב בשר עמה הא לאו הכי אע"פ שנחתכו הסימנים אינו מטמא וזה נראה מדבריו בספ"ד משאר אבות הטומאה גבי הותו ראשיהם דגבי שרץ ואע"ג דלמאי דאמר התם דא"ל ר' ירמיה לר' אסי כהבדלת העוף לרבנן ולא פליגיתו משמע דלחתיכת שני הסימנים קרי הותו דהא רבנן לא ממעטי אלא דלא נימא דברוב שנים סגי אבל בכל השנים משמע דסגי למליקה ומדקאמר ולא פליגיתו משמע דמאן דאמר הותו ממש בחתיכת שני הסימנים סגי וי"ל דאפילו תימא דלישנא קמא סבר הכי וכדמשמע מפירש"י ללישנא בתרא ליכא הכרע ואיכא למימר דהותו ממש היינו הותו לגמרי כפשטיה ועוד י"ל דאפילו ללישנא קמא בעינן הותו כל הראש לגמרי וכפשטא דלישנא דברייתא דקתני אף מליקה הראש בעצמו והגוף לעצמו ודלא כפירש"י:

10. תוספות מסכת חולין דף כא עמוד א

... ותו לא דפרו של אהרן ידעינן שפיר דאינו בא אלא מן החולין כיון דנשרף מידי דהוה אעולות דאין באין אלא מן החולין כדאמרין בסיפרי בפרשת ראה משום דמעשר טעון אכילה ועולה אינה נאכלת אלא כתיב (ויקרא ט) חטאת אשר לו ללמד על כל חטאת אפילו על חטאת העוף שיהא משלו ולא משל מעשר ומיהו קשה ל"ל כמשפט לענין חולין בעולת העוף תיפוק לי מדרשא דסיפרי דהא אינה נאכלת וי"ל דס"ד דאתא והקריבו לחלק אף לענין חולין ...

11. ספר חתם סופר על מסכת חולין דף כא/א

אבל לרבנן ע"כ מוקמי' למשפט חטאת בהמה כיון דבא חליפיו כן פירש"י. ויראה עפ"י המפרשים ורמב"ן מכללם שכ' יען עשיר מביא חטאת בהמה יש ממנו למזבח האימורים והבשר לכהנים ע"כ ב' תורים א' לעולה כליל למזבח במקום אימורי חטאת בהמה וא' לחטאת לכהנים במקום בשר בהמת חטאת עשיר. והיינו דפירש"י עולה זו בא חליפי חטאת בהמה. ובהו י"ל קצת מה דתמיה לי מעיקרא ושוב מצאתי בקרבן אהרן אמ"ש תוס' למה לי קרא שאינו בא אלא מן החולין תיפוק לי דא"א להביא מן המעשר דבר שהוא לאש ואינו נאכל, ות' מ"מ הוה סד"א למעוטי מוהקריבו. ודבריהם צע"ג מה ענין זה לזה הקריבו וכי זה שאין עולה בא מן המעשר הוא ממעליותא דעולה דנימא לחלק בין עולה זה לעולת חובה, הלא הוא מטעם חומרת מעשר שיהיה דוקא ניתן לאכילה ולא לשרפה א"כ מה ענין והקריבו לכאן. ויש ליישב קצת כיון דקדשים הנאכלים ניקחים בכסף מעשר אעפ"י שאימוריהם נשרפים מ"מ ניקחים אגב בשרם כמו שלוקחים עור אגב בשר וקנקן אגב יין ה"נ קדשים הנאכלים חוץ דברים שבחובה, ובשמעתין מפיק חטאת מאשר לו אבל מצד חומרת מעשר לא הוה אכפת לן כיון שהבשר נאכל מקטירים האימורים אגב. והשתא הני תרי עופות שנלקחים חליפי חטאת בהמה ה' העוף שהוא עולה חליפי אימורי חטאת בהמה. מטעם שהוא כליל לא היו ראוי למעטו להביאו ממעשר דוקא. ומגז"ה אשר לו לא אימעט אלא שם חטאת ולא שם עולה והוה סד"א להכי כתיב גבי עולת נדבה והקריבו זה בא מן החולין דוקא הואיל וכליל אבל עולת עוף הבא עם חטאת עוף לא הכי הוה סד"א לכן איצטרך כמשפט.

כנ"ל ליישב קצת. והנה סוף פ' שלח לך גבי פר ע"ז נמי כתיב כמשפט, עיי' שלהי הוריות מאי דדרשינן שם:

12. שפת אמת על יומא דף מא/ב

שם בגמ' גופא אר"א כו' בס' החינוך (פ' ויקרא) כ' דעני שהביא קרבן עשיר לא יצא, ותמהו עליו בעל משנה למלך ושאר אחרונים דהא בנגעים תנן עני שהביא קרבן עשיר יצא ואפי' לכתחילה יכול להביא קרבן עשיר, ולע"ד סברת החינוך נכונה דקרבן עולה ויורד הכתוב שם בפ' ויקרא דעני מביא חטאת ועולה ועשיר כבשה לחטאת בלבד אין ללמוד ממצורע דרבי קרא דעני שהביא קרבן עשיר יצא, דהתם מין קרבן א' היא דשניהם חייבין חטאת ועולה אבל בקרבן עו"י דעשיר מביא חטאת בלבד ועני חייב חטאת ועולה לא יצא בחטאת גרידא, לא מיבעיא לר"ח דגם בעשיר שהביא קרבן עני אין דינו כמצורע גם להיפוך אין ללמוד מצורע, רק אפי' לר"א דמדמי להו מ"מ לענין עני שמביא קרבן עשיר דמעט בהקרבת עולה י"ל דאין ללמוד מצורע כנ"ל פשוט: